

леніп түсіріледі. Олар қабір үстіне орнатылады, қасына құлпытас қойылмайды.

Қойтастар мен арқартастарды орта ғасырлық монументті мүсін өнеріне жатқызуға болады. Әсіресе, арқар тастар мен қойтастар өзінің стильденген жинақы сипатына қарамастан өте реалистік нышанда шешілген деп айта аламыз.

Мәдени мұра тақырыбы педагогика ғылымы саласында тікелей болмаса да жақын тақырыптағы зерттеулерде орын алғандығы белгілі. Ол көркем сурет факультетінде тікелей оқытушылық қызмет атқарған көптеген ғалым педагогтардың жұмысында орын алды. Мысалы, А. Камақов [2], Б. Әлмұхамбетов [3], Қ. Әмірғазин [4], Қ. Болатбаев [5] және басқалардың ғылыми диссертацияларын атап өтуге болады. Бұл еңбектерде мәдени мұраға қатысты дәстүрлі көркемөнер түрлерінің тарихи қалыптасуы, дамуы, мазмұны, кейбір ерекшеліктері, қолданылуы, жасалу технологиясы айтарлықтай ашылған деп айтуға болады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Радлов В.В. Из Сибири. Страницы дневника. - М.: Наука, 1989. - 749 с.
2. Камаков А.О. Эстетическое воспитание учащихся 4-6 классов средствами декоративно-прикладного искусства / На материале декоративно-прикладного искусства Казахстана/ Автореф. дис... канд.пед. наук. - М., 1982. - 17 с.
3. Б.А. Эстетическое воспитание учащихся 4-7 классов средствами национального изобразительного искусства /на материале общеобразовательных школ Казахской ССР/Диссерт... на соиск. учен. степени канд. пед. наук. - Алматы, 1990, 192 с.
4. Амиргазин К.Ж. Научно-теоретические основы и методика обучения казахскому декоративно-прикладному искусству в общеобразовательных школах/ Автореферат диссерт... на соиск. ученой степени доктора пед. наук. - М., 1995, 37 с.
5. Болатбаев Қ.К. Болашақ бейнелеу өнері мұғалімдерін дайындау процесінде халықтық педагогиканы қолдану. Педагогика ғылымдырының канд. ғыл. дәреж. алу үшін дайындалған жұмыстың авторефераты. - Алматы, 1995. - 22 б.

Бердіходжаева М.С., аға оқытушы, Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ
Мусагулова А.М., студент, Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ

ҚАЗІРГІ УАҚЫТТАҒЫ АҚША - ҚАРАЖАТТАР ЕСЕБІНІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫНЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ

Резюме

В статье рассматриваются важность бухгалтерского учета, аудита и анализ их проведения.

Summary

In article importance of accounting, audit and the analysis of their carrying out are considered.

Елімізде нарықтық экономиканың қалыптасуы мен тұрақты түрде дамуына байланысты бухгалтерлік есеп жүйесінде жаңа сипат пен жаңа бағытқа, халықаралық мазмұны мен мағынаға ауыстырылып келеді. Қазақстан бүгінгі таңда әлеуметтік-экономикалық жаңару мен саяси демократияланды-

рудың жаңа кезеңіне қадам басқалы тұр. Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан халқының әл-ауқатын арттыру—мемлекеттік саясаттың басты мақсаты» атты жолдауында Қазақстанның әлемдік экономикаға ойдағыдай бірігуін, жаһандық экономикалық үрдістерге сәйкес дамып келе жатқан ел болуын

қалаймыз деді. Әлемдегі жасалған жаңа мен озық атаулыны бойына сіңірген, дүние-жүзілік шаруашылықтан шағын да болса өзіне лайық «орнын» иемденген, әрі жаңа экономикалық жағдайларға жылдам бейімделуге қабілетті ел болуын қалаймыз.

Бухгалтерлік есеп нарық қатынастары жағдайында шаруашылық жүргізуші субъектілерде ерекше маңызды орынға ие. Қазақстан нарық экономикасына түгелімен күшті, оны бүкіл әлемдік қауымдастық та мойындады. Мұндай жағдайда біздің республикамызда пайдасы жоғары, тұрақты, әлемдік нарықта бәсекелестік қабілеті бар кәсіпорындар неғұрлым көп болса, соғұрлым біздің экономикамыздың деңгейі де жоғарылай береді. Бұл бүгін, ертең, алдыңғы отыз жыл ішінде де ең өзекті мәселелердің бірі болатыны ҚР Президентінің «Қазақстан-2050» деген халыққа жолдауында да ерекше аталып кеткен. Ал кәсіпорын қызметінің дұрыс жолға қойылуы көптеген факторларға байланысты болып табылады. Соның ішінде бухгалтерлік есептің, аудиттің, оның ішінде қаржылық есептің, ішкі аудиттің және талдаудың дұрыс ұйымдастырылып жүргізілуі үлкен роль атқарады. Бұл қызметтердің мәні «тірі» ақпаратта. Ал кім ақпаратқа ие болса, сол әлемді билейді деген сөз бар. Бухгалтерлік есептің маңызын осыдан-ақ білуге болады [1].

Есепке алу мәліметтері кәсіпорынның және оның құрылымдық бөлімшелерінің қызметін жедел басқару үшін, экономикалық болжамдар мен ағымдық жоспарлау жасау үшін, сөйтіп ел экономикасының даму заңдылықтарын зерттеу үшін қолданылады. Шаруашылық жүргізудің қазіргі жағдайында кәсіпорынның күрделі экономикалық тетігін нық, дұрыс жолға қойылған есеп жүйесінсіз, сондай-ақ сенімді экономикалық ақпаратсыз басқару іс жүзінде мүмкін емес. Осы тұрғыдан есептегенде ақша қаражаттарының есебі өзекті болып есептелінеді.

Бухгалтерлік есепті халықаралық стандарттардың талабына сай жүргізу қазіргі кезде ең басты мәселе болып табылады. Осыған байланысты бухгалтерлік есеп пен аудитке жүктелетін міндеті қай кезде болмасын күрделі болып отыр. Осы тұрғыдан қарағанда ақша қаражаттар есебін дұрыс ұйымдастырудың рөлі зор.

Ақша қаражаттардың есебін зерттеп бақылай отырып кез-келген кәсіпорынның

жабдықтаушылары мен клиенттерінің кім екендігін, олардың қандай тауар сататынын, қызмет көрсететінін, олармен қандай қарым-қатынастарда, қандай тәртіпте, қандай құжат негізінде жүзеге асатынын көріп білуге болады. Ақша қаражаттар қозғалысы туралы есебі ақпарат қолданушыларға кәсіпорынның қаржылық жағдайындағы өзгерістерді бағалауға мүмкіндік береді, шаруашылық субъектінің операциялық, инвестициялық және қаржылық қызметі бойынша есепті мерзімде ақша қаражаттардың келіп түсуі мен шығысы туралы мәліметтермен қамтамасыз етеді. Бұл жерде тағы маңызды бір нәрсе – банк мекемесі. Жоғарыдағы айтылып кеткен қарым-қатынастар қолма қолсыз есеп айырысу нысанында жүзеге асырылса, банк мекемесі де бұл қатынастарда өз үлесін қосады. Яғни, кәсіпорын банкі мен жабдықтаушы банкі арасындағы қатынастар жүзеге асырылады. Бұл жерде банк қызметімен де жақынырақ танысып, олардың құжаттарының кәсіпорын құжаттарымен қандай байланысы бар екенін көруге болады. Қолма қол ақшамен есеп айырысу ҚР Ұлттық Банк мекемесі белгілеген ережелер мен тәртіпке сәйкес жүргізілуі тиіс. Ақшаларды сақтау және қолма қолсыз ақшасыз есеп айырысуды жүргізу үшін ҚР банк мекемелері:

1) ҚР Әділет министрлігінде тіркеуден өткен заңды тұлғаларға есеп айырысу шоттарын;

2) шетелдік валютадағы қаражаттардың қолда бары мен қозғалысын есепке алу үшін заңды тұлғаларға валюталық шоттарды;

3) бюджеттік мекемелерге, олардың бюджеттен тыс қаражаттары бойынша, қоғамдық ұйымдарға, өндірістік, коммерциялық қызметпен айналысатын жеке тұлғаларға ағымдық шоттарды;

4) республикалық бюджетте тұрған мекемелерге бюджеттік шоттарды;

5) Ұлттық банк мекемелеріндегі екінші деңгейдегі банктерге корреспонденттік шоттарды ашады [2].

Сонымен, қорыта келгенде, бухгалтерлік есеп бүгінгі таңда басқару жүйесінде маңызды орындардың бірін алады. Ол өндірістің, айналыстың, бөлудің және тұтынудың нақты үрдістерін көрсетіп, кәсіпорынның қаржылық жағдайын сипаттап, басқарушы шешімдерін қабылдаудың негізі болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Кеулімжаев Қ.Қ., Әжібаев З.М. т.б. Қаржылық есеп. – Алматы: «LEM» баспасы, 2008. – 74 б.
2. Баймұханова С.Б., Балапанова Ә.Ж. Бухгалтерлік есеп. – Алматы: Қаз. ун-ті, 2003. – 213 б.
3. Баймұханова С.Б., Балапанова Ә.Ж. Бухгалтерлік есеп. – Алматы: Қаз. ун-ті, 2009. – 279 б.